

BIJDRAGE TOT DE KENNIS VAN DE NEDERLANDSE SPINNENFAUNA (*ARANEAE*)

B. DE JONG

Zoölogisch Laboratorium, Amsterdam

De hier besproken soorten zijn alle nieuw voor de Nederlandse fauna in zoverre, dat zij niet vermeld staan in de *Catalogus Araneorum* van VAN HASSELT. De collectie van deze araneoloog bevindt zich in het Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie te Leiden en wordt daar momenteel gerevideerd, waarna een nieuwe naamlijst van Nederlandse spinnen zal worden samengesteld. In deze bijdrage wordt geen poging gedaan de twijfelachtige synoniemie van de *Catalogus* op te helderen, hetgeen zeker nog menige nieuwe soort voor ons land zal opleveren. Zij is slechts een tussentijds resultaat van het bewerken van de eigen collectie en van materiaal, dat mij van verschillende zijden ter bewerking werd toevertrouwd.

De gebruikte systematische indeling en de soortnamen zijn in hoofdzaak die uit de *Katalog der Araneae* Bd. I van ROEWER, waarbij echter enkele correcties op grond van nieuwere onderzoekingen werden aangebracht. Ook ben ik er toe overgegaan de namen van CLERCK te gebruiken.

Wanneer niet anders vermeld is zijn de exemplaren door mijzelf verzameld.

Fam. Theridiidae

Theridion impressum L. Koch 1881. 1 ♂ ad., Terschelling, 19.8.1946. Deze soort lijkt zeer veel op *Th. sisyphium* (Clerck) wat de uiterlijke tekening betreft, maar is er met behulp van de genitalia goed van te onderscheiden. Ook het tijdstip van geslachtsrijpheid valt duidelijk anders, nl. later in het seizoen. Het is goed mogelijk, dat de soorten door VAN HASSELT met elkaar verwisseld zijn. In de terreinkeuze schijnen eveneens verschillen te bestaan, waarop nader gelet moet worden. Mijn exemplaar vond ik in het Natuurmonument de Bosplaat aan de basis van helmplanten in duinen van de zeeleep, waar slechts weinig webbouwende spinnen huizen.

Fam. Linyphiidae

Centromerus obscurus Boesenberg (?) 1902. 1 ♀ ad., Leersum, 20.7.1940. De afbeeldingen van ROEWER (1928, T. 15, F. 912) kloppen in 't geheel niet

met die van BOESENBERG (T. 12, F. 179), en ook mijn tekeningen (fig. 1) wijken er van af. Toch meen ik dit dier tot deze soort te mogen rekenen, al is vergelijking met het type noodzakelijk.

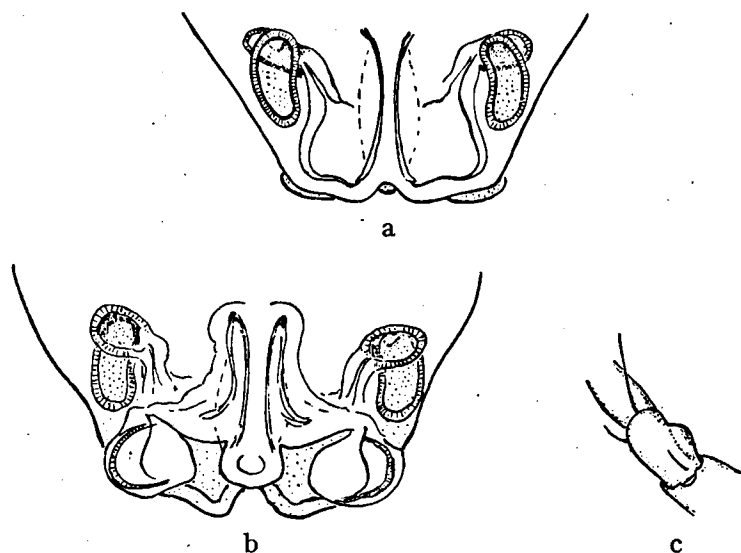

Fig. 1. *Centromerus obscurus* Boesenberg (?) a: Opgehelderde epigyne van ventraal gezien; b: Opgehelderde epigyne van dorsaal gezien; c: Patella van de 2de poot rechts, van boven gezien.

Bij het maken van een epigyne-preparaat, waarbij ik eerst korte tijd met kokende 10 % KOH behandelde, kwamen de onderste aanhangsels van de epigyneplaat sterk naar voren. Het orgaan bestaat uit een dekplaat, waaronder de beide receptacula liggen, en een aanhangsel, dat van de midden-onderkant uitgaat in voorwaartse richting, dan scherp geknikt is en naar achteren verloopt. Het eindigt met een tweetal zijtakken, waarvan de laterale uiteinden een naar de mediaanlijn gekeerd napje dragen, en een mediaan knobbeltje met een kuiltje erin. Van ventraal gezien is bij een niet-behandelde epigyne slechts dit knobbeltje waar te nemen in een insnijding aan de achterrand van de dekplaat; de nappes liggen dan onder de plaat en geven de indruk van twee aan de achterrand gelegen openingen, ongeveer zoals BOESENBERG het afbeeldt. Onder de plaat liggen twee duidelijke holten, waarmee de zijdelings gelegen receptacula door een korte toevoergang in verbinding staan.

Lepthyphantes alacris (Blackwall) 1853. 4 ♀♀ ad., Hulshorst, in het Leuvenumse bos, 26.10.1940. Deze soort komt op vele plaatsen in Europa voor. De middenlamel van de epigyne is sterk naar voren gebold (fig. 2).

Lepthyphantes concinnus (L. Koch) 1879. 1 ♀ ad., Cauwelaer, ten Z.O. van Breda, 1.5.1940. Determinatie met BOESENBERG leverde als uitkomst *Lepthyphantes mengei* Kulczynski, hetgeen volgens SIMON (1929) synoniem is met

zijn *L. gallicus*. JACKSON meent tenslotte, dat deze soort identiek is met *Linyphia concinna* van KOCH en tot bovengenoemd geslacht behoort, waarmee de nomen novum *Linyphia concinella* van ROEWER (1942) overbodig is geworden. Zie ook HOLM (1945) (fig. 3).

Mengea scopigera (Grube) 1859. 2 ♂♂ ad., 1 ♂ en 1 ♀ inad., Terschelling, Bosplaat, 16.8.1946. Verzameld op de natte slijkerige grond tussen een vegetatie van *Carex extensa* aan de Grote Slenk, waar het zeewater af en toe overheen spoelt.

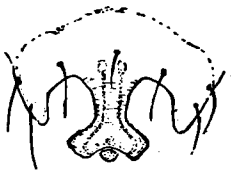

Fig. 2. *Lephyphantes alacris* (Blackwall). Epigyne.

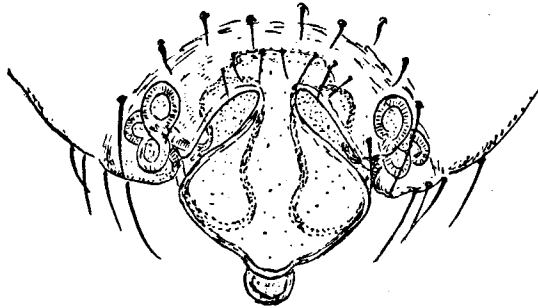

Fig. 3. *Lephyphantes concinna* (L. Koch). Epigyne ♀ adult.

Linyphia peltata Wider 1834. 1 ♀ ad., Ulvenhout, -7.1939; 2 ♀♀ ad., Kotten, in het bos van Bek en Delle, 28.6.1941, van struiken geklopt.

Linyphia impigra Cambridge 1870. Deze soort bevond zich onder materiaal, dat Dr. DAMMERMAN in het Reservaat in de Noordoostpolder heeft verzameld. 1 ♀ ad. -7.1943; 1 ♀ ad. 27.7.1944; 3 ♀♀ ad. 22.5.1944; 1 ♂ en 1 ♀ ad. -7. 1944. Deze soort schijnt minder algemeen te zijn, maar dit schrijf ik toe aan het feit, dat het biotoop, waarin ze zich ophoudt, nog maar sporadisch is geïnventariseerd. Als vindplaatsen worden steeds moerassige terreinen vermeld, zowel in Engeland als in Frankrijk, Denemarken en Kroatië, waar zij gevonden is. De dieren zijn geslachtsrijp van Mei tot begin Augustus. Vermoedelijk heb ik ook nog een aantal onvolwassen exemplaren onder het doorzochte materiaal.

Linyphia insignis Blackwall 1841. 2 ♀♀ ad., Oostvoorne in het Overbos, 29.8.1946. Geklopt van jonge eiken. Een gemakkelijk herkenbare en buiten ons land wijd verspreide algemene soort.

Fam. Micryphantidae

Ceratinella brevis Wider 1834. 1 ♀ ad., Naardermeer, 26.6.1923. Dit exemplaar bevond zich in het materiaal van het Zoölogisch Museum en werd tijdens het inventarisatie-onderzoek verzameld. Groot verspreidingsgebied in Europa.

Hypomma fulvum (Boesenberg) 1902. 1 ♀ ad., Loosdrecht, 21.5.1939, in pluizende kolf van Typha. 1 ♀ ad., Kamper eiland, 7.8.1942, verzameld door

TH. DRESSCHER bij zijn faunistisch onderzoek van biezenvelden. Vergelijking met het type is gewenst.

Nothocyba subaequalis (Westring) 1851. 1 ♂ ad., Botshol, 19.6.1942. Verzameld door D. PIET, waarschijnlijk bij het zeven van bodemmateriaal. SIMON en BOESENBERG geven als vindplaats op: droge of zonnige plaatsen, zodat hier wel een geheel ander biotoop aan toegevoegd kan worden, nu de soort in een plassengebied aangetroffen is (fig. 4).

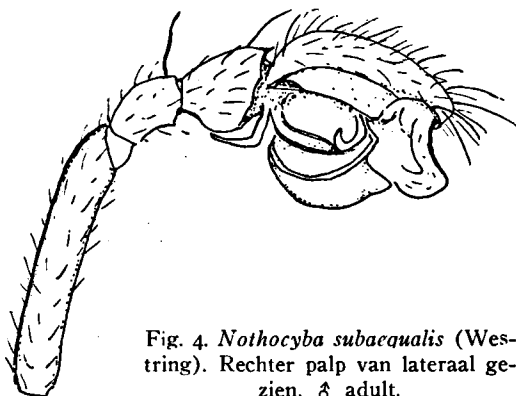

Fig. 4. *Nothocyba subaequalis* (Westring). Rechter palp van lateraal gezien. ♂ adult.

Erigone vagans Audouin 1827. 1 ♂ ad., Noordoostpolder 14.6.1944. Verzameld door D. W. LANGEVELD. Onder de zeer talrijk aanwezige „gewone” soorten *Erigone* vond ik slechts dit éne ♂, dat, evenals trouwens het ♀, voor een soort van het genus *Erigone* zeer gemakkelijk te herkennen is. Het verspreidingsgebied van deze soort is het gehele oostelijk halfronde.

Fam. Araneidae

Araneus cucurbitinus opisthographus Kulczynski 1905. Deze variëteit is nog niet voor ons land vermeld, daar zij pas na VAN HASSELT's tijd werd opgesteld. Zij komt overal met het type voor.

Araneus displicatus (Hentz) 1847. Sedert mijn eerste opgave van deze soort (1947) zijn diverse nieuwe vindplaatsen bekend geworden, waarbij ook ♂♂ gevangen zijn. Hoge Veluwe (materiaal van L. VAN DER HAMMEN), Bennekom, Den Dolder. Het gelukte tevens waarnemingen over de webstructuur te doen.

Fam. Agelenidae

Tegenaria picta Simon 1870. 1 ♂ ad., in een weide langs de Cauwelaerse beek ten Z.O. van Breda, 5.5.1940.

Tegenaria silvestris (L. KOCH) 1872. 1 ♀ ad., in een steenhoop op het landgoed De Treek, 30.4.1939. Dit is een soort uit Midden- en Zuid-Europa. De afbeelding van de vulva uit Dahl (1931) is niet geheel juist.

Fam. Lycosidae

Lycosa purbeckensis F. O. P. Cambridge 1895. 1 ♂ ad., Noordoostpolder bij Blokzijl, 21.7.1941, verzameld door I. KRISTENSEN; 9 ♂♂ ad. en 14 ♀♀ ad., Texel, slikken van polder De Eendracht, 29.4.1946. Deze wolfspin is be-

kend uit Groot-Brittannië en Ierland en Denemarken (*Lycosa plumata* Braendegaard 1925), waar zij leeft op slikvlakten, die met zoutplanten begroeid zijn. Bij opkomende vloed duiken zij langs de plantenstengels onder water, waar zij gedurende het hoge tij verblijven. De voorste poten zijn extra lang behaard, terwijl de haren zijdelings afstaan en de poot enigszins op een veer doen gelijken. Hierdoor en met behulp van de lichaamsbehaaring kan veel lucht onder water worden meegenomen. Verder zij verwezen naar BRISTOWE (1923).

Pirita latitans (Blackwall) 1841. 1 ♂ en - ♀ ad. + cocon, Naarderveer, 26.6.1923. Eveneens uit het materiaal van het Zoölogisch Museum te Amsterdam. Het is in Europa een algemene soort; vooral de ♀♀ zijn niet licht met een andere soort te verwarren.

Fam. Clubionidae

Clubiona (Eurycubiona) stagnatilis Kulczynski 1897. 1 ♀ ad., Twiske 12.7.1941. Ingesponnen in een riethalm. Verspreid over Europa.

Micaria subopaca Westring 1861. 1 ♀ ad., Huizen, 1940. Zonder nadere gegevens over datum en vindplaats; verzameld door W. D. VAN AMSTEL. Een zeer zwaar beschadigd exemplaar, maar gelukkig met een gave epigyne, zodat determinatie mogelijk was. Verspreid over Europa. Zie TULLGREN 1942.

Fam. Thomisidae

Philodromus collinus C. L. Koch 1830. 1 ♂ ad., Renkum, 7.7.1941. In naaldbos verzameld door † S. VAN DEN BERG. Deze soort is bekend uit Frankrijk, Duitsland en Zweden.

Fam. Cniflonidae

Argenna pallida L. Koch 1881. 1 ♀ ad. en 1 ♀ inad., Terschelling, Bosplaat, 16.8.1946. Ook deze exemplaren werden verzameld aan de oever van de Grote Slenk in de drassige *Carex extensa*-vegetatie. De vindplaatsen in Duitsland schijnen geheel andere te zijn, bosranden, e.d. Uit andere landen heb ik geen gegevens kunnen ontdekken.

Dictyna bicolor Simon 1871. 1 ♀ ad., Wijster, op lage struiken in de tuin van het Biologisch Station, 28.6.1940; 3 ♀♀ ad., Mook, in spinsels in heidestruiken, 17.6.1942. De soort is verder bekend uit Zuid- en Midden-Europa.

LITERATUUR

- BLAUVELT, H. H., 1936-'37. On the comparative morphology of the secondary sexual organs of Linyphia, etc. Festschrift für E. Strand, Vol. II, p. 81-171.
 BOESENBERG, W., 1901-'03. Die Spinnen Deutschlands. Zoologica, Heft 35.
 BRISTOWE, W. S., 1923. A British semi-marine spider. Ann. Mag. Nat. Hist. [9], 12, pp. 154-156.
 DAHL, M. 1931. Agelenidae, in Die Tierwelt Deutschlands, dl. 23, pp. 1-46.

- HASSELT, A. W. M. VAN, 1886, 1890, 1898. *Catalogus araneorum*, etc. in T. v. E.
- HOLM, Å., 1945. Zur Kenntnis der Spinnenfauna des Torneträskgebietes. *Ark. f. Zool.*, Bd. 36A, H. 3, pp. 1-80.
- LOHMANDER, H., 1944. Vorläufige Spinnennotizen. (Splitsing v.h. genus *Clubiona* in subgenera). *Ark. f. Zoologi*, Bd. 35A, no. 16.
- REIMOSER, E., 1937. *Clubionidae*, in *Die Tierwelt Deutschlands*, dl. 33, pp. 45-99.
- ROEWER, C. F., 1928. *Araneae*, in *Die Tierwelt Mitteleuropas*. Bd. III, afl. 2.
- , 1942. *Katalog der Araneae*. Bd. I. Bremen.
- SIMON, E., 1914-'37. *Les Arachnides de France*, dl. 6, in 5 delen, de laatste 4 verzorgd door L. Berland en L. Fage (1926, 1929, 1932, 1937).
- TULLGREN, A., 1942. Bidrag till kännedomen om den svenske spindelfaunan. I. *Entom. Tidskr.*, Årg. 63, H. 3-4, p. 225.
- WIEHLE, H., 1937. *Theridiidae*, in *Die Tierwelt Deutschlands*, dl. 33, pp. 119-222.